

הזכרת ראש חודש בלילה

ולא חשיבא למטרח ולמהדר עלה" וכ"כ הרא"ה, צריך עיון. להלכה כתב המשנה ברורה (בסימן תכ"ב ס"ק ג') שאין מחזירין גם בלילה שני משום שיום שני הוא רק מחמת ספיקא ואם הראשון היה קודש השני הוא חול.

והנה בענין זה, אם יום שני של ר"ח הוא מצד ספיקא דיומא, ע' בשו"ע (או"ח סימן ק"ח סעיף יא):

טעה במנחה של שבת והתפלל י"ח ולא הזכיר של שבת, מתפלל במוצאי שבת שתיים, ואינו מבדיל בשניה, ויתפלל אותה בתורת נדבה ואינו צריך לחדש בה דבר; וה"ה אם לא הזכיר יעלה ויבא במנחה של ר"ח.

בדין שכח יעלה ויבא במנחה, שיתפלל מעריב שתיים, כתב המגן אברהם שם (ס"ק ט"ז) דאם בלילה ג"כ ר"ח, לכ"ע יתפלל דהא ירויח שיאמר יעלה ויבוא. ובשערי תשובה הביא בשם בנין אריאל שתמה עליו, דאם יום שני של ר"ח הוא מחמת ספק, אם כן מה הרויח, דממה נפשך, אם ביום היה ר"ח איך יאמר יעלה ויבוא בלילה, ואם בלילה הוא ר"ח א"כ ביום אינו ר"ח ולא טעה כלל בתפלתו ביום, ואיך יתפלל עתה יעלה ויבוא לתשלומין של תפילת היום. ובצל"ח (ברכות דף כו ע"ב) כתב שתקנת ריב"ז שלא יהיו מקבלים עדות החודש אלא עד המנחה מפני שנתקלקלו הלוויים בשיר, לא על חודש תשרי

א

בגמרא ברכות דף ל ע"ב נאמר לגבי הזכרת ר"ח בתפילה:

אמר רב ענן אמר רב טעה ולא הזכיר של ראש חודש ערבית אין מחזירין אותו לפי שאין בית דין מקדשין את החדש אלא ביום.

בהמשך הגמרא אומר רב אשי שרב טעמא קאמר, שאין מקדשין את החודש בלילה ולכן אין הבדל בין בחודש חסר ובין בחודש מלא, שאין מחזירין אותו. בתוספות ד"ה לפי, בשם יש מפרשים, משמע שאין מחזירין מפני שעדיין לא חלה קדושת ר"ח, ולכן לשיטתם בלילה שני מחזירין אותו כיון שכבר מקודש מיום שלפניו, אולם לדעת התוספות אין נראה לחלק בין לילה ראשון ללילה שני. וכן משמע מתלמידי רבנו יונה (באלפס דף יט ע"א) שלמדו מכאן שבשבתות וימים טובים שקדושתן מהלילה, אם טעה מחזירין אותו, ומשמע מדבריהם שבערב ר"ח אין מחזירין כיון שלא נתקדש עדיין. וכן בריטב"א בברכות שם (וע"ש גרסתו בגמרא) בתחילת דבריו שכתב לה"א של הגמרא שדברי רב הם רק כשראש חודש הוא יום אחד, אבל כשעושיין ר"ח שני ימים מחזירין אותו שאי אפשר שיהיו שני הימים ר"ח והלילה שבנתיים לא יהא ר"ח, דכבר נתקדש ביום ראשון. ומשמע שזה תלוי בקדושת ר"ח, ומה שכתב בסוף שגם בלילה שני של ר"ח אין מחזירין "דהלילה אינה בכלל

כיון שלא עשה כדיון וע"כ הכריעו הפוסקים שיחזור להתפלל בתורת נדבה וא"צ לחדש כיון שיש סברא שצריך לחזור ולהתפלל מצד הדין אין חידוש גדול מזה (מ"ב ס"ק ל"ב).

1 יש בזה מחלוקת, התוספות בשם ר"י ס"ל דא"צ לחזור בשביל זה דהא כבר התפלל י"ח רק ששכח של שבת וכשישלים ויתפלל י"ח ולא יזכיר של שבת מה ירויח בזה התשלומין. וחכמי פרובינצ"ה ס"ל דמה שהתפלל י"ח בלא שבת הוי כאלו לא התפלל כלל

מימות הנביאים כדכתיב (שמואל א כ, כז) ביום החדש השני, ואע"פ שהמולד לא יפול ביום ל', אחר הקביעות שתקנו לנו ב"ד אנו הולכים ולא אחר המולד. עכ"ד.

ודברים אלו כבר רמוזים ברמב"ם הלכות קידוש החודש (פרק ח' הלכה ד):

יום שלשים לעולם עושין אותו ראש חדש בחשבון זה, אם היה החדש שעבר חסר יהיה יום שלשים ראש חדש הבא, ואם יהיה החדש שעבר מלא יהיה יום שלשים ראש חדש הואיל ומקצתו ראש חדש, ויהיה תשלום החדש המלא שעבר, ויהיה יום אחד ושלשים ראש החדש הבא וממנו הוא המנין, והוא יום הקביעה, ולפיכך עושין ראשי חדשים בחשבון זה חדש אחד יום אחד בלבד וחדש אחד שני ימים.

אלא שלפי דברים אלו לא מובן מדוע בליל שני של ר"ח אין מחזירים מי שלא אמר יעלה ויבא, אלא אם כן נאמר כמ"ש הריטב"א והרא"ה שהבאנו לעיל: "דהלילה אינה בכלל ולא חשיבא למטרח ולמהדר עלה".

ממילא צריך ביורור למה בכלל מזכירים את ראש חדש בלילה לפי הראשונים שסוברים שלא חלה קדושת ראש חודש בלילה. ואפשר לומר על פי הגמרא בשבת (דף כד ע"א) שמביאה ברייתא לפיה בימים שיש בהם קרבן מוסף, כגון ראש חודש וחולו של מועד, מזכיר מעין המאורע בעבודה ואם לא אמר מחזירין אותו. ובשני וחמישי של תעניות ומעמדות אומר מעין המאורע בשומע תפילה ואם לא אמר אין מחזירין אותו. ומכאן למד הרא"ש: "שמענין מהך ברייתא דמי שטעה ולא הזכיר על הנסים בחנוכה ופורים

לבד היתה כי אם על כל חודשי השנה, שבכולם שייכת תקנה זו שבודאי בכל ר"ח היה שיר, ואם באו עדים לאחר המנחה, גם לאחר החורבן שמקבלים עדים כל היום, נוהגין אותו יום קודש ולמחר קודש. וה"נ אמרינן בכל חודשי השנה וכל ראשי החודשים שהם שני ימים, לשניהם קדושה אחת לענין תפילה, ואם כן נכון פסק המגן אברהם. ועוד כתב שלדין שכבר קבעו לנו החודשים, כל אותם שתיקנו להם שני ימים נתנו להם דין יומא אריכתא.

ובשבולי הלקט (ענין ר"ח סימן קס"ח) הביא תשובת רבנו ישעיה והובא בברכי יוסף (סימן תכ"ז) ששני ימים של ר"ח אינם מספק אלא הראשון הוא עיקרי והשני רק למנין:

כתב רבינו ישעיה הראשון בתשובה כ"י וז"ל, מה ששאלתם למה אנו עושין ר"ח שני ימים, דע דלא משום ספק אנו עושין, שא"כ כל ר"ח נעשה שני ימים, אלא טעם הדבר כך נ"ל כי חדשה של לבנה כ"ט ימים ומחצה, ויום שלשים היה ראוי לחלקו חציו לחדש שעבר וחציו לחדש הבא, ולא נוכל לחלק היום לחצאין, מפני זה תקנו חכמים לעשות החדשים אחד מלא ואחד חסר, ואפ"ה הדין היה שביום שלשים נקדש החדש, שכיון שמקצתו קדש כלו קדש, ולמחר בל"א לא נקדש, אבל כיון שתקנו חכמים ליתן כל יום ל' לחדש שעבר, אנו מקדשין יום ל' ויום ל"א. אנו מקדימין ומקדשין יום ל' מפני שהוא זמנו של קידוש, שהרי חצי יום הוא ראוי להיות לחדש הבא, וצריכין אנו לקדש לחדש הבא והוא זמן הקידוש. ועוד אנו מקדשין למחר להיות מונין ממנו מיום ל"א. ושניהם נקראים ר"ח, זה לקידוש וזה למנין. וכך היו עושין

שאינ מחזירין אותו, שאין מחזירין בימים שאין בהן קרבן מוסף כגון תעניות ומעמדות וכגון חנוכה ופורים". ואם כן הזכרת מעין המאורע אינה תלויה בקדושת היום שכן מזכירים גם בחנוכה, פורים, תעניות ומעמדות, אלא שבהם אינו חוזר אם שכח. ועיין רש"י בגמרא שם מתשובות הגאונים:

ובתשובת הגאונים מצאתי ברייתא, שנו רבותינו: פעמים שאדם שרוי בתענית ואינו מתפלל, ופעמים שאינו שרוי בתענית ומתפלל, הא כיצד? כאן בכניסתה, כאן ביציאתה, כלומר ערב תענית, אף על פי שעתיד לאכול לאחר תפלה מתפלל תפלת תענית, וליל מחרתו, אף על פי שעודנו בתענית כשמתפלל תפלת ערבית אינו מתפלל תפלת תענית.

אלא שאנו לא נוהגים כך, כמ"ש רש"י שם שמא יארע לו אונס חולי או בולמוס ויטעום ונמצא שקרן בתפילתו. לפי זה ניתן לומר שגם בליל ר"ח שייך מעין המאורע כשיטת הגאונים שיש להזכיר תענית אף שלא מתענה,² ולכן אומרים יעלה ויבוא גם בליל ראש חודש אף אם נתקדש רק למחר. אלא שאם נאמר ששני ימים של ר"ח אינם מספיקא דיומא, עדיין קשה מדוע אין מחזירין בליל שני של ראש חודש.

והנה, בתוספות רבי יהודה החסיד ובתוספות הרא"ש הקשו למה לא יחזור אם שכח יעלה ויבוא בליל שלושים ואחד, שהרי כבר קידשוהו שמים, וכדברי רבי אלעזר ברבי צדוק (ראש השנה דף כד ע"א): "אם לא נראה בזמנו

אין מקדשין אותו שכבר קידשוהו שמים". ומתירן בתוספות רבי יהודה החסיד:

וי"ל דלא שנא כיון שאינו ראוי לקדש בלילה דמה משפט ביום אף קידוש החדש ביום ולכך אין מחזירין.

וכ"כ בתוספות הרא"ש, וכוונתם צריכה עיון. מכל מקום מבואר שלא כדברי המשנה ברורה שכתב שהסיבה שאין מחזירין בליל שני של ר"ח הוא משום ספיקא דיומא אלא הטעם הוא שאין קידוש החודש בלילה.

והנה באור שמח (הלכות תפילה פרק י' הלכה יא) מקשה קושיה זו, למה לא יחזור בליל ר"ח השני, ואף כתב "ומעודי היה לפלא בעיני", ותירץ:

עד שמצאתי להתוספות במסכת סנהדרין דף יו"ד (ע"ב ד"ה שכבר) בב"ד שלמעלה מקדשין אותו בשחר יום ל"א, ולפ"ז בערבית שעדיין לא קדשוהו ב"ד של מעלה אין מחזירין אותו, אך מנא להו הא.

וז"ל התוספות על דברי רבי אלעזר בן צדוק: שכבר קידשוהו בשמים - י"מ דב"ד של מעלה מקדשין אותו לעולם בשעת המולד ואין נראה דאם כן בזמנו נמי כבר קדשו בשמים אלא נראה כפירוש הקונטרס בפ"ב דר"ה דביום שלשים ממתניין ב"ד של מעלה לב"ד של מטה שמא יעברו אבל יום שלשים ואחד שאי אפשר שלא קדשו היום מקדשין אותו בשמים מן השחר.

ולכאורה משמע שכיון שבית דין ודאי יקדשו, לכן משמים מקדשים מן השחר, וכן ראה בסה"ד שכתבו התוספות: "ודאי יקבע

2 עיין בשיעורים לזכר אבא מארי לגר"ד סולוביצ'יק, ח"א עמ' קכח.

היום", ומשמע שגם בית דין יקדשו אחר כך. אלא שאין כוונתם שבית דין יקדש מאוחר יותר, שהרי רבי אלעזר בן צדוק אומר שבית דין אין מקדשים כי קידשוהו שמים. אלא צריך לומר שאף באופן שבית דין לא יקדשו בכלל סגי במה שדעתם מסכימה לקידוש,³ וכמ"ש הרמב"ן בהשגות לספר המצוות על מצוות קידוש החודש (מ"ע קנג) שאין הקידוש עצמו לומר מקודש מעכב, אלא שזה רק לפרסומי בעלמא, וז"ל:

מכיון שהסכימה דעת ב"ד שיהיה החדש הזה מלא או חסר קורא אני בו אשר תקראו אותם. שהרי ר' אלעזר בר' שמעון אומר (שם יב, ר"ה כד א) בין מלא בין חסר אין מקדשין אותו ש' וקדשתם את שנת החמשים שנה שנים אתה מקדש ואין אתה מקדש חדשים, ור' אלעזר בר' צדוק שהלכה כמותו (ר"ה כד א) אמר אם לא נראה בזמנו אין מקדשין אותו, אלמא אין קדוש מעכב.

על פי דברים אלו ניתן להבין את דברי הריטב"א התמוהים על הגמרא בחולין (דף קא ע"ב) שם נאמר כי ביום הכיפורים שחל בשבת, אם הזיד בשבת ושגג ביום הכפורים פטור, ומבואר בהמשך הגמרא שפטור מקרבן על יום הכיפורים משום שהיתה שעת שמד ובאמת לא חל אותו יום הכיפורים בשבת, ופרש"י: "עשו יום הכפורים בשבת אע"פ שאינו חל להיות בו כדי שלא תשתכח תורת יוה"כ והאויבים לא יבינו בו משום דבכל שבת נמי לא עבדי מלאכה ואההוא יוה"כ קאמר רב יצחק דאם שגג בו והזיד בשבת פטור

דהא לאו יום הכפורים הוא ואין שגגתו שגגה", ואומר הריטב"א:

והקשו בתוספות היאך אפשר שבטלו יום הכפורים בשעת גזירה, הא בשעת גזירה אפי' אערקתא דמסאני יהרג ואל יעבור (סנהדרין ע"ד ב'), ושלא בשעת גזירה נמי בפרהסיא יהרג ואל יעבור, והא בפרהסיא הוי דהיכי דמי פרהסיא עשרה בני אדם, ונ"ל דהא לא קשיא דקידוש חדשים דבית דין עשה הוא ועל עשה יעבור ואל יהרג כדפרישנא בכמה דוכתי, אלא אם כן למידת חסידות הוא כההיא דמצינו בסוגיא דש"ס (שבת מ"ט א' עי"ש ברמב"ן), ואפשר דהכי גזרו גוים לבית דין שלא לקדשו דאין כאן יום הכפורים.

וקשה, הרי אף אם גזרו שלא לקדש את יום הכיפורים הרי כבר קידשוהו שמים ויום הכיפורים חל בזמנו. אלא ההסבר בדברי הריטב"א הוא כמו שכתבנו שקידשוהו שמים משום שכבר הסכימה דעת בית דין, והרי כאן לא הסכימה דעת בית דין לקדש ולכן גם לא קידשוהו שמים.⁴ אבל עדיין קשה, שהרי אם לא קידשו את תשרי ומשום כך "אין כאן יום הכפורים" כפי שכתב הריטב"א, הרי שלא יתקיים גם סוכות,⁵ ובפשטות רק את יום הכפורים ביטלו.

ונראה להסביר על פי דברי רבנו חננאל שהביא הרשב"א (הו"ד בשיטה מקובצת בבא בתרא דף קכא ע"א):

מועדי ה' צריכין קידוש בית דין פירש ר"ש ז"ל שלא המועדות בעצמן צריכין קדוש אלא

5 ע' רמב"ם סהמ"צ עשה קנ"ג שאם יעדרו ישראל מארץ ישראל ולא יהיה קידוש החדש "חלילה לאל מעשות זאת כי הוא הבטיח שלא ימחה אותות האומה מכל וכל", היינו שלא יהיו מועדים כלל.

3 וע' ארץ צבי (שכטר) סימן ה' אות ו' בשם הגרי"ד שאין מקדשין בלילה אינו שייך להא דאין דנין בלילה אלא הוא דין נפרד.

4 וכן כתב בכלי חמדה על התורה, פרשת בא.

אבל לפי רבנו ישעיה שבשני הימים של ראש חודש, היום הראשון הוא זמן הקידוש האמיתי, ויום שני של ראש חודש הוא למנין, דהיינו שממנו אנו מתחילים למנות, אם כן לשני הימים יש שני מחייבים שונים, אפשר לומר שהלילה שבאמצע לאו ראש חודש הוא.

יש להוסיף הסבר על פי הדין שאין מקדשים את החודש בלילה, שמקורו במכילתא דרשב"י (יג י⁷ והביאה הרמב"ם בספר המצוות מ"ע קנ"ג), אולי יש לומר שכוונת המכילתא שבלילה החודש עדיין לא מקודש ועדיין אין זה ראש חודש, היינו שלא רק שאין מבצעים פעולת הקידוש בלילה אלא שאין בו חלות ראש חודש. אם כן יש הסבר למה שתמה באור שמח על התוספות בסנהדרין שכתבו שקידשוהו שמים רק מהיום "דמנא להו הא", והרי לזה מקור במכילתא זו, אם נאמר שכיון שאין מקדשים את החודש בלילה, אין זה ראש חודש.

באבני נזר (חלק או"ח סימן ש"י ס"ק ז') דן בשאלה זו אם ר"ח חל מתחילת הלילה לשיטת הרמב"ן שהלל קידש מראש את כל החודשים, או שהחלות היא ביום ולא בלילה. והקשה, אם הלל כבר קידש בזמנו, הרי החודשים מקודשים כבר בלילה וא"כ מדוע בלילה אין מחזירין והרי החודש כבר מקודש? וכתב האבני נזר שקידוש הלל חל אחר שיבוא זמן הראוי לקדש, ולכן גם לדרך הרמב"ן הקידוש חל רק בזמן שראוי לקדש, וזה לשונו:

החדש אלא ביום ואין מקדשין את החדש אלא ביום תלמוד לומר מימים ימימה".

ראשי החדשים שבהן תיקון המועדות והיינו דתנן בקדוש החדש ואומרים מקודש מקודש. ורבינו חננאל ז"ל כתב וזה לשונו, מועדי ה' צריכין קדוש בית דין כי משה רבינו קדשם שנאמר וידבר משה את מועדי ה' אל בני ישראל דבור זה קדוש המועדות הוא מפני משה. שמעינן מינה שהמועדים צריכים קדוש בית דין לקבעם ולומר המועד ביום זה המקודש עד כאן.⁶

לפי זה יש צורך בקידוש המועדים, ולפי זה ייתכן שכשקידשו את תשרי, לא קידשו את יום הכיפורים בלבד, אולם את סוכות קידשו, ולכן רק יום הכיפורים לא היה באותה שנה, ונמצא ששיטת הריטב"א היא כשיטת הר"ח.

ב

על פי האמור, כמ"ש באור שמח על פי התוספות בסנהדרין שהחודש מתקדש רק בשחר ולא בלילה מובן מדוע אין מחזירין אם לא אמר יעלה ויבוא בליל שני של ר"ח. אלא שזה רק לפי המשנה ברורה ובנין אריאל שאכן יום שני הוא מדין ספיקא דיומא. אבל לפי הצ"ח שכתבנו לעיל שעל פי תקנת ריב"ז אם באו עדים מן המנחה ולמעלה, אותו היום קודש ולמחר קודש ולא מספק, אם כן גם הלילה שבינתיים ודאי קדוש. לכן צריך לומר כמ"ש הריטב"א בברכות בסוף דבריו שגם בליל שני של ר"ח אין מחזירין "דהלילה אינה בכלל ולא חשיבא למטרח ולמהדר עלה".

6 וע"ע שיעורים לזכר אבא מארי ז"ל, מהגרי"ד סולוביצ'יק חלק א' עמ' קנג. ובתורת רפאל סימן ס"ב, ומשנת יעבץ הלכות מועדים סימן א'.

7 "אמרו מלמד שאין מעברין את השנה אלא בפרק הסמוך למועד. ואמרו (שם) מנין שאין מעברין את

ואף שהלל אז אינו בעולם, הרי ראוי לקדש על ידי בית דין אחר. על כן חל קידוש הלל למפרע. אבל כל זמן שלא הגיע השחר, עדיין אין קידוש הלל בפועל. דכמו שהוא עתה דומה לנכסים שנפלו כשהוא גוסס. דבבא הראש חודש בעולם אינו ראוי לקדש.⁸

יש להוסיף, שלגבי ראש השנה צריך לומר שודאי יום טוב חל מבערב. ועיין ברבנו יונה בסוף פרק תפילת השחר (דף יט ע"א באלפס) שכתב שיש מקום לספק גם לגבי תפילת ליל ראש השנה אם מחזירים למי שהתפלל תפילה של חול:⁹

ומדחזינן שמפני שאין קדוש החדש בלילה אין מחזירין אותו כשלא הזכיר של ר"ח שמעינן דשבתות וי"ט שקדושתן ג"כ בלילה אם טעה ולא הזכיר של י"ט או של שבת בערבית מחזירין אותו ואית דמפרשי דדוקא בשאר ימים טובים אבל ביום טוב של ר"ה כיון שתלוי בר"ח אם טעה ולא הזכיר של יום טוב בערבית אין מחזירין אותו דכר"ח דיינינן ליה ונוכל לומר שאע"פ שתלוי בר"ח כיון שהוא יו"ט ומצות י"ט אלימא טפי שיש בה איסור מלאכה משא"כ בראש חדש ובתפלה ג"כ אין אנו מזכירין ענין ר"ח כלל אלא ענין י"ט יותר יש לנו לדון אותו כמו י"ט מלדון

אותו כמו ר"ח ואם לא הזכיר בערבית מעין י"ט מחזירין אותו.

ובענין זה כתב חיי אדם (כלל כ"ד סעיף י'): והגאון מוהר"ר אבלי פאסוועליר נ"י אמר כאן דין מחודש, שאם טעה בליל ר"ה ולא אמר המלך הקדוש, אינו צריך לחזור כדין טעה ולא הזכיר יעלה ויבא בליל ר"ח שאינו צריך לחזור, מחמת שאין מקדשין את החודש בלילה, אם כן גם בליל ר"ה הדין כן שא"צ לחזור. עכ"ל הגאון הנ"ל.¹⁰

ולכאורה הרי מסקנת רבנו יונה שדין ר"ה שונה מראש חודש כיון שהוא יום טוב שנאסר במלאכה. אלא שמתוך דברי רבנו יונה נראה שהוא מסתפק לגבי ראש השנה אם הוא כשאר ימים טובים או לא, ומשמע שיש צד לומר שר"ה הוא ככל ראש חודש לענין זה. ולכאורה דברים אלו קשים שהרי ודאי לענין התאריך חל יום טוב של ראש השנה למפרע, ורק קדושת ראש חודש אינה תלויה בתאריך כמו שכתב בתשובה רבנו ישעיה שהבאנו לעיל.

ובעיקר ספקו של רבנו יונה אם ראש השנה תלוי בקדושת ראש חודש, יש להסביר על פי מה שהבאנו לעיל מרבנו חננאל (בשטמ"ק בבא

8 ע' אבני נזר שם ס"ק ח': "אמרין בבא בתרא (דף קכ"ז ע"ב) דאפילו ר' מאיר דאמר אדם מקנה דבר שלא בא לעולם מודה בנכסים שנפלו כשהוא גוסס, כיון דבשעה שבאים הנכסים בעולם אינו ראוי להקנות. ואף דלר' מאיר יכול להקנות דבר שלא בא לעולם מעכשיו, כדאיתא בקידושין (דף ס"ג ע"א) בכותב לעבד לכשאקחך הרי עצמך קנוי לך מעכשיו. וכן בפרק האשה רבה, שדה זו לכשאקחנה קני' לך מעכשיו. ואם כן מה איכפת לך במה שאחר כך הוא גוסס. הרי הקנין חל מעכשיו. ובעל כרחך צריך לומר דמכל מקום לא חל הקנין מעכשיו רק מה שיכול לחול אחר כך בעת שהנכסים יהי' בעולם".

9 ורמזו רע"א בהגהות שו"ע סימן רס"ח.

10 ובשער הציון (סימן תקפ"ב אות ד') הביאו וכתב עליו: "ולענ"ד לא נהירא דזה היה שיין רק אם היה מתפלל תפלת חול משא"כ בזה שמתפלל תפלת יו"ט ממ"נ אינו יוצא ואולי שהוא מיירי שנזכר תיכף שסיים האל הקדוש [לאחר כדי דיבור] ולדידיה צריך לסיים בשל חול ואף בזה צע"ג דאף דבתר"י מסתפק דאפשר דיוצא בשל חול בדיעבד אבל להתיר לכתחלה לסיים בשל חול זה לא מצינו".

ועיין בזה גם בבית הלוי חלק א' סימן מ"ב בסופו. וע"ע בדעת הר"ר אבלי, בדברי נחמיה סימן מ"ו, בבנין שלמה חלק ב' סימן מ"ו, איגרות משה חלק א' סימן ק"ע, וע' ארץ צבי (שכטר) סימן ה' סעיף ד' בשם הגר"ד סולוביצ'יק.

הוא שיהיה ראש חדש או יום טוב, לא מפני חשבון שאנו מחשבים.¹¹ ואף אם נאמר בדעת הרמב"ם שעצם קידוש ראש חודש הוא נקרא קידוש המועדים, וכפי שמשמע ברשב"ם (בבא בתרא שם) אף שכתב בד"ה מועדי ה' צריכים קידוש, שאת המועדים עצמם לא היו מקדשים, כתב בד"ה שבת בראשית אינה צריכה קידוש: "כעין שמקדשין המועדות", ומשמע שהמועדות עצמם היו מתקדשים על ידי קידוש בית דין את החודש. לפי זה ייתכן להסביר את ספק רבנו יונה לגבי ליל ראש השנה, כיון שאין מקדשים את החודש בלילה, אולי גם ראש השנה לא נתקדש ולא יחזור אם התפלל תפילה של חול.

בתרא דף קכא ע"א) שיש צורך לקדש את המועדים, ואין מקדשים בלילה. וייתכן שכן משמע ברמב"ם בהלכות קידוש החודש (פרק ה' הלכה יג) שיש גם קידוש למועדים:

זה שאנו מחשבים בזמן הזה כל אחד ואחד בעירו ואומרים שראש חדש יום פלוני ויום טוב ביום פלוני, לא בחשבון שלנו אנו קובעים ולא עליו אנו סומכין, שאין מעברין שנים וקובעים חדשים בחוצה לארץ, ואין אנו סומכין אלא על חשבון בני ארץ ישראל וקביעתם, וזה שאנו מחשבים לגלות הדבר בלבד הוא, כיון שאנו יודעים שעל חשבון זה הן סומכין אנו מחשבים לידע יום שקבעו בו בני ארץ ישראל איזה יום הוא, ובקביעת בני ארץ ישראל אותו

העבור שבידינו ואומרים שזה היום ראש חדש וזה היום יום טוב".

11 וכן מודגש בלשון הרמב"ם בספר המצוות מ"ע קנג: "וזה שהיותנו היום בחוצה לארץ מונים במלאכת